DISSERTATIO PHYSICO-MEDICA INAUGURALIS,

DE

Pathematibus Animi, eorumque in Corpus Humanum Effectibus.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GRÆMIUS MERCER,

SCOTUS,

Soc. Phys. Edin. Soc. Honorarius.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

——————Animum rege, qui nisi paret,
Imperat; hunc fraenis, hunc tu compesce catena. HOR.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIV.

Senatori integerrimo, Patriae Decori,

GEORGIO DEMPSTER,

DE DUNNICHEN, ARMIGERO,

Patrono ſuo plurimum colendo;

Nec non,

Patri dilectiſſimo, maximum honorando,

GULIELMO MERCER,

DE DEUGLIES, ARMIGERO;

Hocce tentamen,

Qualecunque ſit,

Sacrare voluit

AUCTOR.

CORRIGENDA.

Pag. 9 lin. 4 *pro* probandum *lege* probandam.
— 11 — 18 *inſere* , *poſt* impetuſque.
— ib. — 19 *inſere* , *poſt* tenſio.
— 14 — 16 *pro* partibus *lege* paribus.
— 16 — 12 *pro* facili *lege* facile.
— 19 — 3 *pro* incubentes *lege* incumbentes.
— 35 — 4 *dele* , *poſt* fabulae.
— 36 — 6 *pro* efficit *lege* effecit.

DISSERTATIO PHYSICO-MEDICA

INAUGURALIS,

DE

Pathematibus Animi eorumque in Corpus Humanum Effectibus.

CAPUT I.

Quae ad Naturam Pathematum Causasque spectant.

Sect. I. MEDICI nonnulli sunt, omnibus fere seculis, qui de medicinae republica optime merentur, quia studio rei Hippocraticae non modo quasi artis incumbere placuit, philosophiae vero auxilio usi, scientiam quoque, omnibus forte aliis tam longius latiusque patentem, quam utiliorem reddide-

runt.

runt. Tali freti auxilio, plurimas res medicas, de quibus olim parum conſtabat, in lucem ſatis certam protulere, multaſque quidem alias refellerunt ſtabili fundamento niti habitas. Philoſophia denique eſt qua diſtinguitur medicus ab empirico. Ille enim, hac matre Dea viam monſtrante, ſuos dirigit greſſus certis principiis, cum hic, experientia ſolum duce, in illius veſtigiis prorepit tantum, et nil, aut minimum certe, in medicinae emolumentum publicum conferre poſſit.

Sect. II. Tantum, ſine dubio, proſit philoſophia accurate digeſta et adhibita. Attamen, nemo eſt qui dolore affici nequit, quia plurima ſunt quae ad philoſophiam noſtram attinent adeo tenebris obruta, et notitia multarum corporis humani partium adeo trunca atque debilis, ut de iis ratiocinationem error, non fides manifeſta, ſequetur.

Ex nihilo hoc magis conſtat quam nubilis quae, alicui, quae ſit connectio inter animalem machinam, et animam illam rem rationalem, quaerenti, ſeſe obviam dant. Iſthaec detergere conāti ſunt, ARISTOTELES, PLATO, SOCRATES, doctique in omnibus mundi ſeculis, prout cuique viſum; ſed adhuc impenetrabilia evaſerunt.

vaſcrunt. Omnino in HALLERI doctiſſimi illuſtriſſimique ſententiam addico, quod, 'Modeſte fecerunt, 'qui ignorare ſe hanc vinculi rationem faſſi, in legibus 'adquiverunt quas a Creatore poſitas, non excogitarent, ſed experirentur *.'

Sect. III. Etſi, vero, naturae animae, aut vinculi rationis quo corpori jungitur adeo ignari ſumus, tamen quaedam de hoc ipſo pro certo habemus, quae ad rem noſtram elucidandam uſui forent. Primo, igitur, ſatis in aprico ſit, talem inter animum corpuſque exſtare nexum, uti hujuſce affectio eam illius quoque facile ſequetur; medium nec non ſat compertum habemus, per quod tranſit haec affectio cerebrum eſſe ac ſyſtema nervoſum; poſtremoque ex impreſſionibus in certa corporis organa factis omnes fingi in animo ſenſationes. Haec *organa ſenſationis* appellantur. Nil dubium, me judice, quin omnes ideas noſtras primum ex hoc fonte ducimus, nempe ex motu a rebus externis in quoddam ſenſationis organum adhibito, ac inde nervis illius in cerebrum ſenſationis originem, ac nexus ſedem, animum inter corpuſque mirabilis, perlato.

Sect. IV.

* Prim. Lin. ſect. DLXXI.

Sect. IV. Hic igitur motus in cerebrum ita perlatus, mutationibus quibusdam in statu ejus effectis sensationem gignit, quae secundum modos impressionis adhibitae varios, consentaneas in animo depingit ideas. Hae autem ideae, si vi vel diuturnitate animum insigniter afficiant, facultate ejus miranda iterum quando redigantur, *memoria* dicta, quae, *judicio* etiam accedente, ideas a sensatione ortas ita modificatur, comparat, associatque, ut classem omnino novam fabricet. Hae deinceps omnes sive motu statim externo ortae, sive memoria, agente modo ineffabili vi in cerebro insita, cui nomen *voluntatis* est inditum, motus eis adaptos toto corpori ferunt. Attamen, ideae omnes hoc modo excitatae, si vel vi impressionum vel natura, animi attentionem insigni modo sibi ascíscunt, sensationem praebent *voluptatis* aut *doloris*. Si animo prorsus sit adiaphora idea nihil voluntati mutationis efficit: At quum voluptatis excitat sensationem vel doloris, voluntatem variis mutat modis dirigitque.

Sect. V. Voluntatis, autem, hi varii saepeque vehementissimi affectus *animi* appellantur *Pathemata;* quae omnia a voluptatis sensationibus et doloris, quas sequitur idea in animo *boni malive* erga se depicta, ortum ducunt.

ducunt. Sic boni adquirendi desiderium, *amorem* excitat; *spem*, expectatio; et a possessione nascitur *gaudium*. Malum, contra, *aversationem* gignit; expectatum, *metum* incutit; *moeroremque*, praesens. Ex mali aversatione fit *ira*, ejusque causae puniendae desiderio; *pudorque*, sensu mali commissi. Hae certe pathematum causae, nihilominus quaenam in cerebro mutationes ex hisce causis, vel quomodo fit, voluntatem has ideas dirigendo motus adeo varios in corpore excitare, adhuc sane caliginosa nocte latent.

C A P. II.

Quaedam de hujusce rei Physiologia.

Sect. VI. EX hoc igitur conspectu causarum pathematum tenui, impressiones quibus initio in animo excitantur, ac sympathiam illam, qua inde per totum corpus distribuuntur, plane patet cerebri primario interventione atque nervosi systematis affici. In his igitur

eorum

eorum effectuum caufas indagandum eft, quos in omnibus animalis machinae partibus pathemata faepiffime edunt.

Sect. VII. Itaque, ut hoc munere rite fungamur, primo neutiquam alienum erit, maxime autem idoneum, quafdam cerebri et fyftematis nervofi leges generales, quae actione pathematum praecipue afficiuntur, quam paucis potero, in medium proferre. Facile intelligi poteft, ab obfcuritate (Sect. V.) memorata, quod, inter has leges fyftematis nervofi defcribendas, tentamen ulla certa principia praebendi, fecundum quae unaquaeque earum agere videatur, longe a propofito diftat. Tametfi vero nihil hujufmodi affignemus, dummodo eas res veras effe probare poffimus, ni fallimur, ad effectus pathematum facilius explicandos plurimum conducat.

Sect. VIII. Primum igitur vis quaedam in cerebro exercetur, ac inde, uti a motus centro fenfufque, admodum continuo, vita fuperftite, in omnes corporis partes tranfmittitur, five in eas quibus motus eft voluntarius, feu quas non voluntatis eft imperare; hanc cerebri *energiam* appellamus.

Sect. IX.

Sect. IX. Lex vero generalis vis hujus nervosae videtur, ut si quando aliquanto magis quam solito exerceatur, hanc exercitationem necesse sequitur relaxatio alterna. Itaque relaxationem sequi unamquamque musculi contractionem cernimus; inde etiam exercitationes motus muscularis solitae lassitudinem inducunt atque debilitatem, quae manent, donec, exercitationibus iis peractis, energia in statu somni denuo reddatur. Huic exercitationi insolitae nomen adhibere licet *excitationis*; cerebrique relaxationi subsequenti, *collapsus*.

Sect. X. Haec energia igitur omnes corporis partes, et cor praecipue, pervadit, cujus actionem sustinet propriam. Etsi enim inter quosdam litigatum sit, cordis actionem vi sua insita sustineri posse, quia, stimulo adhibito, vim retinet contractionis, aliquanto temporis post communicationem inter se cerebrumque ademptam; tamen nihilominus certum restat, hancce vim brevi tantum, et multo quam solet debilius manere, cordisque igitur actionem et arteriarum, sanguinem in vasa extrema impellentem, a supplemento cerebri

rebri

rebri energiae perpetuo pendere, pro certo habere licet *.

Sect. XI. Ab omnibus compertum eſt, quibus humanae ſtructurae minima notitia, ſanguinis venoſi in capite reditum quodammodo ſingularem obſervari. Namque in caeteris corporis partibus, ſanguis a ramis venarum minoribus in aliquanto majores, et ſic gradatim redditur; hic autem ſanguinem ſuum venae parvae in cavitates magnas, ſeu ſinus, ſtatim fere fundunt, et in partem quoque eum dirigunt omnino contrariam illi quo poſtea contendit. Haec conformatio, vaſis hiſce propria, naturam, ſine dubio, indicat voluiſſe ſanguinis in capite tardiorem eſſe motum. Inde plenitudo tenſioque ſanguinis vaſorum cerebri perpetuo ſervantur; et hae ſane ad energiam illius rite exercendam neceſſariae ſunt. Itaque videtur, his abſentibus, adeſſe ſtatum quem collapſum vocamus, atque harum incrementum excitationem quoque gignere poſſe.

Sect. XII. Caeterum, exercitatione energiae hujuſce juſta, ad actionem cordis propriam ſuſtinendam, opus eſſe

* Nuck. Adaenograph. curioſ p. 16. Whytt, Eſſay on vital and voluntary motions, Edin. Ph. Eſſays, vol. ii. p. 304.—311.

esse jam (Sect. X.) diximus. Inter cerebri statum, igitur, et cordis et arteriarum actionem, connectio exstat adeo intima, ut quodcunque admodum hanc etiam illum afficit. Ad hanc connectionem longius probandum, addere licet, uti, cum haec vasa plenitudinem suam, et pendentem ab ea tensionem amittunt, quacunque sanguinis evacuatione, cerebri imminuitur energia; et exinde etiam quoad cor imminuta, producitur syncope. Hunc effectum ex tali causa oriri constat, quod positio corporis horizontalis, quae sanguinis favet itineri in arteriis versus cerebrum, perque venas impedit redeuntem, eidem plerumque obstat.

C A P. III.

Quae Pathematum actioni vel favent vel obstant.

Sect. XIII. Iis quae idonea existimavimus de hujusce rei physiologia in medium prolatis, quaenam res istae sint insignes, quae secundum haec principia jam memorata, sive ad actionem pathematum promoven-

dam, ſeu impediendam, vim ſuam praebent, nunc quaerere aggredimur.

Sect. XIV. Ex intimo animum inter corpuſque nexu non ambigitur quin illius operationes hoc afficiant: Attamen, quum hae intellectus operationes a motibus in cerebro exiſtentibus (Sect. IV.) omnino oriantur, animi ſtatus in totum fere, a motuum horum ac proinde cerebri ſtatu atque vis nervoſi, ut magis hiſce propagandis vel minus apto, penderet.

Quinetiam, igitur, prout hi motus haud omnibus ſenſationes eaſdem ac pathemata ſequentia excitant, ſtatus indagandus eſt ſyſtematis nervoſi qui, cauſis levibus, animum vividis pathematibus magis obnoxium, et in corpus reactionem horum magis violentam, reddat.

Hic mihi praecipue conſtare videtur ex majore nervoſi ſyſtematis mobilitate. Haec quoque ex majore ſenſu ſeu irritabilitate ſolidorum conſtat; aut ſimul ambabus; licet enim ſeorſum hae exiſtere poſſunt *, tamen

* Acta Gottingen. tom. ii. p. 134. Whytt. Irritabil. p. 280. et ſeq. Cullen. Firſt Lines, ſect. MCCCXI.

tamen in eodem corporis habitu vulgo conjunguntur. Sed, an haec mobilitatem inducat an illa, praesertim aut a fibrarum debilitate moventium pendere videtur, aut statu vasorum plethorico.

Sect. XV. In statu corporis debilitato, ad solitos motus musculares efficiendos, vi cerebri energiae majore opus est; haec autem sensibilitatis in systemate incrementum gignere oportet; eademque etiam ratione, motus quisque corpus magis stimulat, eo quo debilius. Attamen, hanc vim majorem confestim subsequitur minor (Sect. IX.) Hae, itaque, vices excitationis collapsusque subitae, sensibilitate hisce accedente, haud parum mobilitatis efficiunt.

Sect. XVI. Quinetiam mobilitatem systemati insignem addere videtur status vasorum plethoricus. In hoc, uti fibrae musculares fere debilitantur, tonus earum magis a tensione quam vi insita penderet; sed, quoniam sanguinis quantitas impetusque a quibus haec tensio nunc crescit, nunc imminuitur, mobilitas in systemate notabilis necesse producatur. Haec quoque mobilitas eo periculosior erit, quo status vasorum plethoricus congestioni favet in visceribus quibusdam internis,

ternis, ac cerebri vafis praecipue, ubi fiat excitationis violenti aut lethalium haemorrhagiarum caufa.

Sect. XVII. Hanc autem fyftematis mobilitatem animi ftatum producere analogum, fat in aprico manebit. In hoc enim perceptiones leviffimae, rebus ortae quae mentem parum tangere debent, fenfationes homini maxime vividas excitant. Idea etiam momenti hbrae minime injucunda defperationem creat, dum ftatim poft, perceptione dulciori, gaudio membra palpitant. Omnibus ejus cupiditatibus ardens, ullius vero haudquaquam tenax, in horas mutatur, et quod hodie fummum effe bonum exiftimat, cras fortaffe floccipendit, longeque fugit.

Sect. XVIII. A prima et congenita corporis fabricatione plerumque oritur haecce mobilitas, nullifque remediis, nulla victus ratione, penitus corrigenda; fed rebus curfu vitae variis produci etiam, aut aliquatenus mutari, poteft. Saepiffime valet quibus in terris incolas demulcent tepidae aurae, hac ratione, in omnes animi affectus pronos *. In fexu foeminco magis folet quam mafcu-

* Amm. Marcell. lib. xxvi. cap. 6. Cleghorn. Int. to Minorca. Addifon, account of Naples. Du Halde. hift. Chin.

masculino; nec non huc tendunt frequentes largaeque vasorum sanguinis evacuationes; eandem quoque creat alitque ignavia; et, ad hoc, usus frequens animalis victus, ebrietas crebra, omnisque animi perturbatio.

Sect. XIX. Corporis temperamentum est quod arbitrabantur veteres pathematum actioni favere, quodque bilis statu ortum, cholericum appellabant. Hanc autem sententiam memorare, idem est ac refellere. Etsi, enim, quomodo pathemata quaedam in bilem agunt satis forsan explicare nequeamus, tamen nihilominus hunc bilis statum, pathematum actionis effectum esse, non causam, et vim eorum systemati nervoso primario intendi, satis constare manet.

Sect. XX. Systematis hujusce mobilitas igitur est, quae pathematum in corpus actioni praecipue favet; ast, nil dubium quin haec, si subita sint, inopinata, atque diuturna, morbum etiam in qualicunque corporis habitu gignere possint.

Sect. XXI. Quoniam ergo ab hujusce systematis affectibus plerique morbi originem ducunt, nil dubitandum quin, revera, pathemata vim suam morbos produ-

cendi

cendi longe lateque intendere poſſint. Huic vero ſen-tentiae obſtare videretur, quod ex multis, quos indies cernimus, flatibus pathematum agitatos, adeo ſunt pauci in quibus ſtatim ſymptomata eduntur morbida. Hoc profecto haud facile explicandum; ſequentia autem pathematum in corpus actioni, ante omnia, obſtare viderentur.

Sect. XXII. Jamprimum, quaedam corporis temperies eſt, ei quam dixi favere pathematum actioni fere omnino contraria, quae impreſſionibus vividis parum obnoxia, cerebri excitationis collapſuſve inſignes non patitur vices; ab hac pendet animi ſtatus in quo forſan magis valet judicium, minus autem imaginatio, quam quo aluntur pathemata.

Sect. XXIII. Deinceps, notandum eſt, pathematum vim, caeteris partibus, aut vi niti, aut harum impreſ-ſionum diuturnitate. Jam autem dictum (Sect. V.) quod excitantur pathemata varia, prout ſenſationes in cerebrum perlatae, ibi voluptatis perceptiones doloriſve crearint. His ita praemiſſis, animum ex natura ſua ea vitare perceptiones quibus dolet, atque eas quibus gau-det quaerere, quis neget? Aſt voluptatis doloriſque

mod

modi ſolum inter ſe gradu differunt, ita ut ſenſus amoenus, ſi vel fortiſſimus fuerit, vel admodum diuturnus, doloſus fiat; cujus igitur mentem taedebit. Hoc fortaſſe aliquatenus rationem ſit reddere, qua ſit pathemata duratione ſua haud ſaepius eſſe nociva.

Sect. XXIV. Praeterea, huic accedit aliud, quod haſce impreſſiones minus reddat validas. Lockius, qui nomen laudeſque meritas conſecutus eſt, rite obſervavit, ita conſtitutum eſſe animum, uti nulla vi idearum ſucceſſionem abrumpere, nec diu rei uni eidemque ſe intendere queat *. In ſtatu animi, igitur, pathematibus vehementibus perturbati, cum ardet cunctaque regit imaginatio, cumque, abſente judicio, inter ideas varias animus huc atque illuc nutat remigatque, ſaepe ſit ſucceſſio idearum, et pathematum inde orientium, rapida, quae forſan alia alio ſpectant, et quae conferta ſuos invicem effectus in corpore perdunt. Porro, notandum eſt, fieri hanc idearum ſucceſſionem repentinam, in illa praecipue eadem conſtitutione, quam memoravi pathematibus violentis maxime opportunam.

C A P.

* Eſſay on human underſtanding, B. ii. chap. 14. ſect. 13—15.

CAP. IV.

Signa Pathematum externa.

Sect. XXV. 'Omnis enim motus animi,' inquit Cicero, 'suum quendam a natura habet vultum, et sonum, et gestum *.' Ac hisce quisque animi affectus semet in corpus ad vivum depingit, et ab omnibus aliis dignosci possit. Hi, etiam, quippe qui apud omnes fere iidem sunt, sermonem constituunt universalem, incolis cujusque gentis intelligendum per totum terrarum orbem, atque nulla loci distantia, linguaeve diversitate, nec etiam ipsa consuetudinis potestate, variandum.

Sect. XXVI. Pathemata, quidem, quae à dulci animi motu pendent, quippe qui minus vivida, haud facili nisi gradu distinguuntur. Sic *Desiderium* in vultum quandam imprimit aviditatem; flagrant oculi; totiusque corporis motibus inest vivacitas. Quum in *Spe* est rem

* De Oratore, lib. iii.

rem optatam aſſequi, iſthaec ſigna augentur; ſubridet vultus, ac delentur rugae curae mordacis. Superveniente autem *Gaudio*, pertentatur pectus; ſcintillant oculi; vultus, geſtuſque omnes vividiſſimos indicant motus, inter quos, riſus, cantatio, ſaltatio, ſaepeque lachrymae.

Sect. XXVII. At omnia pathemata doloſa, vi ſibi propria, inſignius innotantur. Sic *Averſatio* torvo vultu ſe oſtendit, fronteque corrugata. *Timor* pallorem efficit; tremunt artus totius corporis; membra irrorant gelidi ſudores; comae ſtant: balbutit lingua; vox faucibus haerit; ore patulo atque oculis apertis ſtatur, manibuſque porrectis. *Moeror* contra, motibus dignoſcitur languidis, et toto corpore depreſſo; vultu in longum extenſo; oculorum hebetudine ac opertione; ſuſpiriis altis; ſingultu, atque fletu. Quum autem vehemens pathema atque repentinum, periit dicendi facultas, oculi tenebris velantur, omnes torpent vires, ac nil niſi ſtupor manet ſurdus et mutus. Hoc lepide fingit Ovidius in fabula Niobes, quam, moerorem immanem, propter filios amiſſos, in ſcopulum mutaſſe depinxit *. Et Seneca,

 ' Curae

* Ovid. Met. lib. vi.

'*Curae leves loquuntur, ingentes ſtupent* *.'

Ira vero ingruente, rubeſcit plerumque vultus atque turgeſcit; in rugas dimittuntur ſupercilia; vox vacillat; frenduntur dentes; contrahuntur pugna; acies oculorum proſilientes, coruſcant ignibus; corpus palleſcit tremitque; pedibus calcat, fremit homo, ac ore agit ſpumas;

'*Ora tument ira, nigreſcunt ſanguine venae;*
'*Lumine Gorgoneo, ſaevius igne micant* †.'

Pudor, autem, colore genarum ac cervicis roſeo ſeſe exprimit, inque humum oculis dimiſſis.

Sect. XXVIII. Haec, igitur, ſigna ſunt quibus varia depinguntur pathemata, ac unumquodque horum ipſo et intuitu diſtingui poſſit. Haec, ſtratis pathematum flatibus, atque animo ut antea tranquillo ac placido, evaneſcunt; ſed quoties aggreditur pathema ipſum, iterum iterumque nova cum vi redeunt, et tandem adeo ſuum tenent locum, ut omnino cedere recuſant. Sic ſit quod, pathemate ipſo etiam diu abſente, illius ſigna ſixa evadunt atque immobilia, unde indolem ani-

m

* Hippolit. act ii. ſcen 3.

† Ovid. de Art. lib iii.

mi indicare solent. Hoc fundamento omnino nititur ars physiognomica. Quatenus haec progredi liceat, vel secundum quae principia, incubentes in studium hujusce artis gressus suos dirigere oportet, dicere non nostrum; nec hic convenit. Nuper de hac re in lucem editae fuere aliquae observationes, quae, etsi forsan fundamento vix philosophico nitantur, ingeniosae nihilominus, et animum rebus naturae versatum haud parum delectent *. Attamen, quin haec ars eo perveniat, quo medico prosit †, plurima sane invicte obstant.

CAP. V.

Quatenus valeant Pathemata, vel ad morbos creandos vel tollendos.

Sect. XXIX. Nunc partem hujusce rei praecipuam, cui omnes caeterae inserviunt, aggredi accingor. Quod si minus in aprico sit, quantum ad summum hujusce tractatus

* M. Lavauter. Essay sur les Physionomies.

† Gaub. Inst. Path. § 543.

tractatus consilium, pathematum scilicet effectus in morbis inferendis vel tollendis, referant hactenus allata; nihilominus haec varia mihi visum est imprimis in capita conjicere diversa. Hoc, enim, ni fallor, satius; propterea quod rem principem nostram tractasse, his tantum ex itinere memoratis, animum legentis necessario distraxisset. Idcirco, lectore interea collateralia quaesitum inter haec jam dicta relegato, in corpus pathematum effectus hic tantummodo notare decrevi.

Sect. XXX. Prius, vero, quam incipiam, hoc vellem notandum, quod iter indagare, quo pathemata quaedam certas gravius afficiant corporis partes, caeteris minime sentientibus, non conabor. Actionem, revera, vasorum partis compatientis auctam esse, sat perspicuum habemus; quod fluori energiæ increto, inque nervos eorum praecipue deducto, attribuendum. Sed qui fit quod perceptiones quaedam semper nervos certos excitant, parum affectis caeteris *, aut etiam collapsis, fines,

* Partes cerebri nervorumve originis diversas inaequaliter nonnunquam eodem tempore excitari, Vid. Cullen, First Lines, sect. MDXLVI.—MDXLIX.; et ad hoc idem longius probandum sufficiat, credere adducor, quod pathema hocce in functiones vitales, illud, autem, in animales vel naturales, effectus suos praecipue edit.

nes, fateor, ſcientiae noſtrae longe exſuperat. Tametſi vero, quomodo operantur hae ſympathiae adeo inſcii ſumus, ſententiam Stahliorum reſpuere, animum nempe rationalem motus corporeos excitare, quales ei optime ſalutem ferant, nequidquam penſi habeo. Hujus ſententiae incongruitas, ex hoc hercle ipſo abunde conſtat, quod motus editi ſaepe fini, cui credere fas ſit pathemata inſervire, neutiquam adapti ſunt. Sic timor, ſine dubio, nos vitare ac fugere vult malum imminens: Aſt, an aliquid huic conferat inde nata corporis debilitas, animique deliquium? An furentem bilis motus, diarrhoea, aut epilepſia, aliquid adjuvant illi poenas ſumentem quod ſibi fuerit injuriae? Hi igitur motus nobis inter alia ſunt denuo recenſendi, quae a legibus pendent animum inter corpuſque nexus, altiſſime, ut olim dixi, atra caligine merſis.

Sect. XXXI. Pathemata animi omnia in corpus agunt fluxum energiae nervoſae, aut augendo, aut minuendo, unde rite in *Excitantia* dividuntur et *Deprimentia*.

EXCITANTIA.

EXCITANTIA.

DESIDERIUM.

Sect. XXXII. Omnes desiderii motus cerebrum excitant, cunctasque corporis roborant functiones. Horum omnium, quae pectora perturbant mortalia, nullus *amore* ardentior; nullius autem effectus, vel animum corpusve infestantis, deteriores.

Quoniam amantem nunc spes dulcissimae alunt, ac nunc vicissim atrae mordent formidines, corpus modo excitatur modo deprimitur. Quum rem optatam consequi sperat, cerebri excitatur energia; cujus fluxu in fibras cordis musculares aucto, illius vis intenditur, acceleratur sanguinis circuitus *, omnesque promoventur secretiones. Quinetiam haec energia praesertim ea organa petit adeo veneris praeliis mirifice apta gratis, ac hisce fert stimulum qui systema totum cito suavissime movet, et amatores accendit oscula roseis label-

lis

* Inde menses ante diem excitatos memorat. Hall. illust. in Phys. Element. tom. v. p. 582. Habet. Bierling. adver. p. 39.

lis voluptuosa carpere, ocellisque loquaculis in mutuos pronos ruere amplexus. Oh! terque quaterque beati, si hominibus daretur talibus immistis frui voluptatibus: Ast, eheu!

——————*Nil sine magno*
Vita labore dedit mortalibus *.

Enimvero amori flagranti morborum dira cohors, ipsa etiam mors, instant. Ita, frustrato amore, languescit animus atque lugubrat, et somnus, cujus gremio mulcente mordaces omnes deponimus curas, quamvis impense vocatus usque ad auroram fugit; inde vero debilia fiunt omnia membra, ac, prae caeteris, ventriculi actio, unde cibi fastidium, impedita concoctio, chlorosis, lentaque tabes et insanabilis, quae aegrum consumit sensim et destruit. Nec non inducitur quandoquidem catalepsis †, stuporve vigilans, tarda febris nervosa, mania ‡, seu melancholia meditabunda, quae saepe miserum, horrendum dictu! delirio correptum, manus cruore suo foede maculare praecipitem agit.

Sect.

* Hor.

† Tulp. Obs Med. lib i. cap. 22.

‡ Eph. Nat. Cur. decad. ii. A. obs.

Sect. XXXIII. Caeterum, a desiderio non modo oriantur haec mala, sed et bona quaedam haud minima. Vi sua stimulante, fatuitatem * sanavit, paralysin † mitigavit fugavitque, febrem ‡ summovit, ac quodammodo || morti obstitit instanti. Praeterea, morbis laboranti plurimum auxilio sit, quos animus tristibus moestisque intentus gignit alitve.

S P E S.

Sect. XXXIV. Munerum omnium quae generi humano impertierunt Dii immortales, animos inter vitae angustias delinire, nil hoc magis conducit, quod, dum spirant, sperant. Hoc solum miseris, rebus in arduis, solatium columenque, quo labefacto, Herculeis oppressi succumbunt laboribus.

Spes,

* Amata puella possessa Aretaeus, diut. ii. cap. 5. sola spe mutui amoris, excitata in Catocho Tulp. observ. loc. cit.

† Andry Orthoped. p. 98.

‡ Plin. l. vii. c. 50.

|| Pechlin. l. iii. obs. 3 Louis signes de la mort. p. 129.

Spes enim fluxum promovet atque vim energiae nervoſae; gyro ſanguinis novas conciliat vires; muſculorum motus praeter ſolitum facilitat, alacreſque reddit; et ſecretiones augendo fibraſque totius corporis muſculares, ac ventriculi praeſertim, roborando, cibi tum appetentiam tum concoctionem adjuvat. Siquidem, igitur, ſpes ad hos optimos perducat effectus, animum laetum, aerumniſque vacuum, non temere dictum ſit, haud parum longaevitati conducere. Hiſce etiam ſatis conſtat, quantum morbo, quo vires confectae laboranti prodeſſe poſſit, animum ſpe fovere, utcunque inani, morbique celare periculum. Neque profecto ambigitur quin haec ipſa fiducia, nulla accedente ope alia, morbos vincere etiam graviſſimos ſolet *. Enarrat Doct. Ives, 3tio ante kal. Feb. 1774, in mare Mediterraneo, viros ſeptuaginta in navi ſcorbuto laboraſſe, ac 3tio ante menſis ejuſdem idus, teſtatur idem, cum claſſem appropinquabant hoſtium, laeta fiducia victoriae elatos, omnes ad unum officio quemque ſuo fungi potuiſſe. Hujuſmodi etiam accedere licet exemplum

* Laurent. a Medicis Peirеſ. vit. p. 261. Schelhammer adfect. anim. p. 219. Sanata melancholia, Trallian, l. i. Catalep. Scheiling aeger Catalept.

plum alterum insigne. Breda obsessa, et grassante inter milites scorbuto, quum res alibi male evenisse pervulgaretur, militesque animo deficerent, morbum magnopere saeviisse memorat Mynheer Vander Mye, atque exitu evasisse plerumque funesto: Nuncii vero laeti adventu, cumque statim tristia omnia expulerunt ac lugubria, milites aegrotantes cito convaluisse, morbumque, nullis remediis aliis adjuvantibus, penitus coercitum fuisse, refert.

GAUDIUM.

Sect. XXXV. Dum gaudio dulci exiliunt membra, secluduntur curae mordaces, omnesque quas sibi fingit animus imagines, dilectissimis candent coloribus; nunc dies it gratior et soles melius nitent; nemorum chori suavius cantare, flores pulchrius nasci, videntur. Nunc amicitiis gratis divum donis ardet pectus; nunc levibus amoris uritur flammis.

Quoniam haec dicta de spei in corpus effectibus aeque gaudio propria sunt modico, nunc hujusce

effectus

effectus notando fortiores tantum opus ſit. Si vi permagna in cerebrum ſeſe exercuerit pathema, inducta vero excitatione non adeo pollente ut actionem vis vitalis laedat, inſequitur collapſus; quo, impedito energiae verſus cor itinere, producitur ſyncope *. Ab hac autem ipſa excitatione, iis, qui inſigni ſyſtematis nervoſi mobilitate ad epilepſiam † procliviores, hicce morbus facile obrepit. Deinceps, gaudio diuturno, ſaepe exoritur phrenitis, atque, aucto etiam ſanguinis impetu, excitationis vi fons perturbatur idearum, morbuſque in inſaniam tranſit ‡, ſeu maniam furibundam.

Quum, A. D. 1720, Londini conturbatum eſſet ſocietatis aerarium mercaturae in mari Pacifico faciendae, multos, ſuis omnibus inde amiſſis, ſpe quoque divitiarum dulci fruſtrata, in maniam abiiſſe; multo autem plures

* Hall. Elem. Phyſiol. tom. v. p. 581.

† Cullen· celeb. Praelect. et Prim. Lin. ſect. MCCXCI.

‡ Mead. Monita ac praecept. med. p. 48. qui loc. cit. memorat, ſe a Doctore Hale (tunc in noſocomio maniacorum Londini medico) ſaepe audiviſſe, ‘ Illum multo plures curae ſuae commiſſos tractaſſe, ‘ quos ad immenſas opes evexerat fortunae favor, quam quos iniqua ‘ fors ad miſeriam et pauperiem redegerat.’

plures qui, eadem ratione, acervos aeris ingentes congesserunt, eundem exitum infaustum expertos fuisse, traditur.

Quando autem repentinum pathema ac vehemens, adeo nonnunquam excitatur cerebri energia ut, per quoddam tempus, vis vitalis impeditur motus, quod excipit apoplexia, vel etiam structura cerebri organica, a cujus vigore integro pendet hicce motus, prorsus destruitur, atque mors insequitur subita *. Hujus non desunt exempla multa ac praeclara.

Sophocles, quum primum una ex illius tragoediis, coram frequenti populo, laboribus adspirante, exhiberetur, gaudio effraenato, inter omnium plausus moribundus cecidit. Hoc ipso modo, cum filii, post palmas ludis Olympicis praereptas, caput ejus coronis suis decorabant, laetus animum effudit pater Diagoras. Cur quoque

* Stief de somn. p. 30. Pechlin, l iii c. 3. Boerh. de morb nerv. p. 553. Lotich, l. iii. c. 4. obs. 1. Sanctor. sect. vii. n. 1. Galen, p. 625. Nep-valet. tuend. p. 440. Thoresby, nat. hist. of Leeds, p. 625. Nepotis Leibnezii hist. de l'Acad. 1716. Behren, diaetet. p. 436. Nicholls, anim. med. p. 16.

quoque memorem quod matri beatae, filii Romam a praelio Cannae incolumi ac inopinato reditu, forti cecidit?

I R A.

Sect. XXXVI. Ira, prae omnibus animi pathematibus, tum inter cives aut gentes tetras concitando discordias, tum corpus uniuscujusque laedendo, nociva.

Eadem ratione ac gaudium, magnopere, scilicet, cerebri energiam excitando, eosdem fert morbos. Caeterum, uti ad cor praecipue nititur haec excitatio, atque vim sanguinis circuitus ac velocitatem multum ad-auget *, istos reddit periculosiores morbos, novamque aliorum catervam inducit. Namque, sanguinis impetu in capite aucto, ibi plus justo distenduntur vasa sanguifera: Hinc altius excitatur cerebrum, ejusque fluxu energiae

* Viribus in moribundo auctis Schwenke haematol. p. 20. Kaauw impet. fac. p. 429. Floyer, Pulsewatch. n. 91. Hall. Physiol. l. c. et l. xi p 584.

energiae in universas corporis fibras musculares copiosius transmisso, mirum in modum crescunt vires. Hoc de phreniticis maniacisque luculentissime apparet. Haec sanguinis vasorum distentio, cephalalgiam, epilepsiam *, phrenitidem † gignat, aut ‡ apoplexiam. Ast irae potestas hisce non continetur finibus; in caeteris, enim, corporis partibus ejusmodi edit effectus: Inde derivantur viscerum phlegmasiae || complurium ac haemorrhagiae §, ruptae cicatrices **, ac lethifera gangraena ††. Hoc motu sanguinis per vasa praecipiti, nocivum aliquid sibi adsciscunt secretiones, quod aliis

* Cullen. First Lines, § MCCXCI. G. V. Swieten. tom. iii. p. 393.

† Mania ex ira orta apud Hoffman, iii. p. 263.

‡ Becker Cultrivor. Wenceslaus Imp. &c. Wier de Ira, p. 795. Wolf. L. ii. n. 5. Asphyxia Malphy. posth. p. 45.

|| Hild. Cent. i. obs. 17.

§ Boerhaav. tom. ii. p 451. 452. Hild. Epist. i. Menses inde subito nati Lallamant mecan. des pass. p. 168. Haemorr. uteri Rudolphi. Natinm in Attila. Sudor sanguinis Rascrynski, tom. ii p. 456. Pechlin, iii. 25.

** Hildan. Epist. i.

†† Albert. Med. leg. tom. iii. c. 134. Quesnai de la Gangrene.

aliis impertitum morbos fert. Hac ratione, vulnus animalis ira tumentis morſu inflictum, ſaepe medendo difficillimum, exituque * infauſto evenit. Lac quoque nutricis ira incenſae morbos infanti intulit varios †.

Praeter haec quae in ſyſtema totum efficit ira, in hepar etiam praecipue deducitur, ibique alios parit morbos. Hinc, prae caeteris, ingruit hepatitis, biliſque ſubito agitata, nunc per vomitum ‡ nunc per diarrhoeam || ejicitur.

Sect. XXXVII. Hi effectus ſunt ſoliti pathematis hujuſce in morbis creandis corporeis; at hac ipſa poteſtate, qua morbos intulit, quoſdam etiam ſuſtulit. Mutitatem § enim ſummovit; arthritidem **, podagram,

* Hildan. cent. v. 75. cent. i. 85.

† Eph. Nat. Cur. Dec. ii. v. ix. p. 70. iii. v. ix. et x. p. 298. Sanguis in puero per os, oculos, nares, anum, pudendum, incitatus a nutricis vehementi ira, Albin. prav. ſang. p. 32. Idem, S. Miſſ. n. ii.

‡ Young, Opium, p. 113. Icterus Albin. pravit. ſang. p. 50.

|| Behrens, Diaet. p. 429. Bagliv p. 150.

§ Act. Hafn. i. n. 71. Hiſt. de l'Acad. 1738, hiſt. 5.

** Barthol. ii. 28. Cent. vi. Salmuth. i. c. 48.

gram * ſanavit, et paralyſin †. Quippe etiam ad hepar praeſertim nititur irae vis, illius obſtructionibus remedio ‡ ſit.

Idcirco, quoniam inde oriantur tanta commoda, an unquam quaſi remedium adhibere liceat? Huic verbis Gregorii elegantiſſ. reſpondeatur, 'Vehementiores affectuum vere excitantium, veluti ira gravis, aut gaudium ſubitum et effraenatum, quamvis inſignem vim muſculis noſtris ſtatim concilient, tamen haec ipſa vis adeo ſubito inducta, brevi ſolet diſperire, ſuccedente ſaepe mira debilitate atque languore, quae corpori multo plus noceant, quam vigor adeo fugax compenſare potuiſſet. Igitur, niſi in quibuſdam et ſane rariſſimis exemplis ſummae et diuturnae debilitatis, nullis aliis remediis ſummovendae, neque decet neque licet remedium adeo ambiguum experiri ||.'

DEPRI-

* Barth. ibid. Pech. l. iii. obſ. 26.

† Wolf. l. ii. c. 5. Marcell. Donat. p. 640.

‡ Poſt obſtruct. Schurig. chylol. p. 628.

|| Conſpect. Med. Theor. § MCXXVI.

DEPRIMENTIA.

AVERSATIO.

Sect. XXXVIII. Quaedam sunt sensu percepta, quibus cuncti fere abhorrent homines, multa vero, contra, quae a quibusdam fastidita, plerisque haud aversanda, imo gratissima videntur. Inter haec, odores certi, qui in nonnullis sedative pollent, recensendi. Hunc effectum ex aversatione oriri constat, quia, odore aliis adhibito quibus haud ingratus, non sequitur idem *: horum enim plerique natura stimulant. An autem haec fastidia a fabricatione corporis congenita nascantur, an fortuito procreata, indulgentia crescant, non sat compertum habemus: Huic vero magis credere adducor †.

 Aversatio,

* Cullen, First Lines, § MCLXXXII. MCCIV.

† Plerumque oriuntur, me judice, hae rerum antipathiae propriae, quae plerisque gratae sunt, vel saltem adiaphora, a combinatione harum fortuito iterata, successione, vel affinitate quadam cum ideis nonnullis

Averſatio, nihilominus, utcunque nata, cerebri vim energiae attenuat, qua igitur quoad cor deficiente ſaepe obrepit ſyncope. Caeterum, hocce pathema effectus ſuos in ventriculum ac inteſtina praecipue deducere videtur; ubi nauſeam creat, ſpumam de ore fluentem, cibi vomitum *, aliquandoque diarrhoeam † funeſtam.

T I M O R

nonnullis magnopere faſtiditis, a quibus autem alteras tandem ſejungere haud poſſumus. Hac ratione, igitur, hae adeo fixae evadunt averſationes, ut judicii vi nulla vinci nec minui poſſint. Hinc profecto canit naturae optimus pictor,

> Maſterleſs paſſion ſways it to the mood
> Of what it likes or loaths. MERCH. OF VENICE.

Huic, porro, antipathiarum originis ſententiae multa enixe ſuadent exempla. De quibus conſ. Cullen. et Gregor. profeſſ. illuſt. praelect.

* A beta rubra viſa, Rivin. imag. vir. med.

† Ex talpa poculo injecta, funeſto eventu, Valent. pand. med. leg. P. i. S. 6. c. ult. Phil. Tran. n. 29. Ex fele comeſta, cum diſceret fuiſſe felem, quam eſſet pranſus, Lilav. cruent. cad. p. 269.

T I M O R.

Sect. XXXIX. Omnia, ingruente timore, ſpecies induunt animo formiduloſas; judicii nil valet poteſtas; imperio enim detruſum, imaginibus cedit vagis ac terrificis. Nunc in conſpectum adſurgunt fabulae, manes, lemureſque nocturni; nunc aures ſonitus captant vanos; nunc omnia periculoſa finguntur; pericula laeviſſima mortem minantur atram.

In corpus quoque peſſimos ſaepe praeſtat effectus. Energiae cerebri minuendo, omnes muſculorum motus tum voluntarios, tum invitos, debilitat: Cor palpitat tremitque, ac demum haud raro obrepit ſyncope *; adeo langueſcit ſanguinis gyrus, ut, vena ſecta, nil emittitur. Proinde haemorrhagias †, menſes ‡, lacque ||

nutricis

* Fritſch, p. 22.

† Panarol Pentec. v. obſ. 17. Morhof. ſtentor ὑαλοκλας, p. 232. 233. Waldſchmidt de imagin Hunald vapeurs, p. 366.

‡ Ex terrae motu, Bagliv. p. 537. Spindler, obſ. 70.

|| Morton, p. 460. la Motte, obſ. 38. Rivine de peſte, p. 843.

tur epilepſia *. Omnes praeter ſolitum creſcunt vires †; ſic muti facultatem recuperant loquendi ‡; membris paralyticis redditur motus ||; arthritis §, febres intermittentes **, delirium ††, diarrhoeaque ‡‡ tôlluntur. Hi ipſi quoque effectus ab horrore proveniunt, ſeu averſatione quam repente tulit ſenſatio ingratiſſima.

Sed quomodo haec corporis depreſſio et excitatio eandem agnoſcant cauſam? Haec quaeſtio omnes fatigavit phyſiologos; quapropter Hallerus illuſt. quo nodum

* Haen rat. med. v. p 122. Hild. iii. obſ. 8.

† Gregor. illuſt. praelect. rigiditas ſpaſtica ex terrore mortis, Bierling. Theſ. Theor. Pract. obſ. 56.

‡ Battus ex Leone viſo, l. x. p. 581. Epiſt. Taurin. p. 79.

|| Hoffman. de Thorace, p. 72. Poſt paralyſin 30 annor. Diemerbroeck, p. 500.

§ Boyl. obſ. et exper. Pechlin, iii. n. 24.

** V. Swieten, tom. ii. p. 327. Petzold, obſ. 20. Chiflet, pulv. febr. orb. amer. p. 20. 21. Lehmann. Juch. de util. et ſubtil. antifeb. n. 16.

†† Hiſt. de l'Acad. 1752, n. 2.

‡‡ Leeſecke Arzneymittel, p. 115.

dum hunc folveret Gordianum, timorem ac terrorem quafi natura prorfus inter fe diverfos, fejunxit. Pro, vero, hujufce folutione, Culleno, profeffori noftro fagaciffimo, gratias quam maximas debemus. Hic enim docuit, primus omnium, vim eandem quae fyftema magnopere ac repente fedat, quandam illius inducendo reactionem, ftimulare revera poffe. Talem in ftatu corporis certo fieri reactionem, non hic probando opus eft; namque in fententiam vis medicatricis naturae omnes abiere medici: Attamen, hanc exerceri vim, quum corpori adhibetur praecipue vis fedativa, aeque indubitandum duco. Quid vero plura? Nonne haec ipfa res in primis Culleni medicinae lineis, quae unumquemque penes funt, fummo tractatur acumine?

Hic autem occafionem amplectar datam grates referendi, ob indicia favoris erga me innumera (quae dum memor ipfe mei grato animo recordabor) laudefque perfolvendi, quas optimo jure meretur hocce nomen fpectabile illuftriffimumque: Mihi enim dicere, animoque verfari, quantum patriae decoris, quantum fcientiae medicae emolumenti, operibus attulit immortalibus,

maxime

maxime jucundum. A tali laude, fateor, nequidquam honoris huic accedere poffit; nam quidquid ex illo amamus, quidquid mirati fumus, manet, manfurumque eft in animis hominum, aeternitate témporum, fama rerum.

M O E R O R.

Sect. XLI. Quum Moeror mordax animum exedit miferum, muneribus vitae fuaviffimis aegre potitur; quae olim exoptabat, nunc fugit; quae exhilarabant, angunt. Sol etiam ipfe fplendide effulgens, florens rofis odoratis terra, zephyri per nemora tepidi levi fufurro fuave fibilantes, carmina avium dulcia, mirabilis denique naturae virtus et ordo, parum aut nihil delectant.

Neque hoc quidem mirandum; corpus enim moeror non fecus ac animum graviter afficit. Cerebri fluxum energiae diminuendo, vim cordis frangit, fanguinifque

guinifque gyrum adeo debilitat, ut refpiratione crebra, quae fanquinem per pulmones impellat, opus fit. Saepe animi deliquium vel palpitationem * inducit, omnes minuit fecretiones †, fiftitque menfes ‡. Corpus admodum infirmando, fchirros ||, cancros ingravefcere, vulnera in gangraenas § abire putridas facit, morbofque reddit ** lethales.

Atqui hoc, eadem ratione ac caetera pathemata deprimentia, ventriculum praecipue afficere vult, et ftatim fere miram organi hujufce debilitatem atque ciborum faftidium affert ††. ‘ Qui laborant animi pathe-‘ mate,’ inquit Baglivius, ‘ potiffimum corripi folent ‘ morbis ventriculi, ut inter caeteros obfervavi in moe-

F ‘ rentibus,

* Morgagni de fed. et cauf. morb. i. p. 254.

† Robinfon, food and difcharges, p. 77. Sanctor. de perfpir. vii. n. 15. Hinc diarrhoea ex moerore, Bagliv.

‡ Schelhammer. Schurig. Parthenol. p. 156.

|| Pechlin, l. iii. obf. 21.

§ Dionis, p. 472.

** Intra duas horas ex pefte exftinctus, poft infignem moerorem; recueil fur la Pefte, p. 244. Anfon's Voyage.

†† Schelhammer, p. 176.

'rentibus, qui conqueruntur primo de languore ventri-'culi, mox inappetentia, oris amaritie, ſiti circa horas 'matutinas, cruditatibus, flatibus, et tenſionibus hypo-'chondriorum *.' Uti moerentibus ſemper deficit ſalivae ſecretio, annon haec ſymptomata a conſimili defectu ventriculi fluidorum oriri, debilitate inſuper accedente, pro vero habeamus?

Interdum, tam effraenatus eſt moeror, quod morti ſubitae occumbit miſer †; plerumque, vero, omnibus primum infirmatis viribus, deinde ſenſim perditis, in inſaniam abit meditabundam, vel, tabe lenta exhauſtus, ſpiritum inſcius extremum efflat ‡.

Sect. XLII. Porro, hoc animi pathema, aeque ac effectus hoſce morboſos, nonnunquam in corpore etiam ſalubres, utcunque raro, praeſtat. 'Non profecto de-'fuerunt exempla haud pauca,' fert Gregorius illuſt. verbis

* Bagliv. opera, 4to, p. 565.

† Cardan ſubtil. p. 375. Robinſon on Spleen, p. 91. Nicholls de vi anim. med. p. 16.

‡ Nov. Comment. Acad. Petrop. tom. ii. p. 395. Marcell. Donat. p. 282.

verbis cujus iterum uti nitidiſſimis haud rubeſcam, ' ubi tales animi affectus, ſive caſu ſive conſilio excitati, in variis morbis ſaluberrimum effectum ſedantem ' praeſtiterint; veluti in febribus intermittentibus, in ' inſania, in morbo comitiali, et in morbo hyſterico, ' &c. Fertur etiam nonnullos morbos a nimia generis ' nervoſi mobilitate pendentes, ideoque aliquid remedii ſedantis requirentes, inter aeſtus belli civilis rarius accidere, vel ſi prius incubuiſſent, tum fere ceſſare ' et quaſi tolli, cum civium animi gravibus curis et ſollicitudinibus ſive publicis ſive privatis occupati eſſent ' et lacerati; et magis certum eſt, nonnullos talibus ' morbis laborantes, ſub graviſſimis aerumnis domeſticis, quales forte validiores homines oppreſſiſſent, interdum praeter omnem ſpem convaluiſſe *.'

PUDOR

* Conſpect. Med. Theor. T. ii.

PUDOR.

Sect. XLIII. Pudor in animum effectus semper praestat optimos, inque corpus raro periculosos.

Vim energiae tamen cerebri minuendo, menses * suppressit, et sanguinis reditu venosi a capite impedito, venas ibi ruptas fuisse fertur †. Hac eadem ratione apoplexiae causa sit: Nonne huic Diodori logici interitus attribui debet, qui, pudore suffusus quod gymnasio suo, coramque populo frequenti, quaestionem perdifficilem ab aliquo in medium prolatam solvere non poterat, ad humum illico mortuus cecidit?

NUNC

* Schelhammer, p. 180, ex Ballonio.

† In temporibus cornax Enchirid. p. 26. Schenk, p. 141. Sal. Alberti de Sudore cruento.

Nunc quod agendum in hisce studiorum medicorum primitiis pro virili perfeci. Quod si minus scite ad hanc rem enucleandam multa aggressus sum, alia autem penitus omisi, nec omnino mihi inscio, rogo ascribas, nec desidioso, lector benevole! Multa, enim, operi huic pro rei dignitate peragendo enixe obstant: Rei ipsius profunditas, calamus quo scripta juvenilis, lingua haud vernacula, ac temporis potissimum angustiae, causas ejus status inculti praebent satis superque luculentas: Quas igitur allegabo.

F I N I S.